

VEGYES KÖZLÉSEK.

1. — *Romai felirások Sopronban.* — Báró Ocskay Ferencz urtól a' m. T.-Társasághoz érkezett tudósítás szerint, Sopronban 1831. Oct. 19. Cenek Mátyás polgár, a' séta mellett álló 622 szám alatti háza' kertében, bizonyos gazdasági czélra vermet ásatván, egy igen jól fenntartott romai sírkő találtatott, mellynek magassága 6, szélessége $2\frac{1}{2}$, vastagsága fél láb; 's felső felében három emberi alak látszik hűnyt szemmel, szívre tett kézzel; mellig 's csekély emelt műben. Ezek alatt néhány arabeszk; 's még alább a' felirás, mellyet a' tudós beküldő így olvas (a' nagy betűk ott állanak a' kövön, a' kicsinyek b. Ocskay' pótlékai):

Aulus TERENTIVS,

Auli Filius DENTO, ANnorum XX;

Aulus TERENTIVS, Auli Filius

MARTIALIS, ANnorum XV;

IPic Siti Sunt; NATI SALO-

NIS. IVLIA TITIA, Titii Filia,

MATER Vidua, FILIIS SVIS

ET SIBI Posuit,

A' Tudóstársaság' felszólíttatására tiszteleti tag Jankovich Miklós ezen emlékről előadván véleményét, annak olvasásában annyiban tér el b. Ocskay Ferenczétől, hogy a' IP-t az utána következő SS betűkkel nem *Hic Siti Sunt*, hanem *Hic Positi Sunt* olvassa, a' millyen értelmet a' IP monogramának a' valódi romai iuris consultusok, és utóbbi kőírások' magyarázóí tulajdonítanak. Ugyanez a' következőket mondja még véleményében:

,Becses ezen emlék hazánkra nézve több tekintetekben; ugymint: hogy a' nevezetes *Terentia* és *Titia* romai nemzetségeket előbb Dalmatiában Salona városában, melly most Spalatumnak hivatik, telepedetteknek, és utóbb Pannoniába feljötteknek említi; hogy az egyik gyermeknek *Dento*, másiknak *Martialis* cognomeneket tulajdonít, mert a' romaiaknak közönségesen három nevök levén, *praenomen*, *nomen*, és *cognomen*,

az utolsó szerzette minden nemzetségekben a' személybeli különbözést. DENTO nevezettel a' tudós beküldő azt kíváná jelentetni, hogy a' gyermek *fogas* vagy *nagyfogu* lett volna. De ezen ige a' legtökéletesb deák dictionariumokban is, u. m. Roberti Stephani Thesaurus Linguae Latinae, c. animadv. Ant. Birii, Basil. 1740. in fol. vol. VII.; és Fabri, Thesaurus Erud. Scholasticae c. not. Gessneri, nem találtatván, Muratorius, Gronovius, Gruterus' inscriptioi közt is hiában kerestetvén, tőlem megkurtítva előadottnak lenni gyanítatik DENTOSVS helyett, melly romai szóval már Ovidius is élt Fastorum libro V., midőn a' fűső' fogairól ezt mondja: *Dentosam crinem depexere buxo*. Azonban a' kőfaragók' vigyázatlansága által történetett is olyan hiba, hogy a' DENT helyett DENTO vésetett, és akkoron méltán *Dentatus*-nak olvasnám, 's állíthatnám, hogy Aulus Terentius DENTATVS olyan gyermek volt, ki fogával együtt jött a' világra, mikép M. Curius DENTATVS-ról írja Plinius libr. VII. cap. 16. E' volt azon híres romai vitéz, ki Tarentum városánál tengeri ütközetben Pyrhust diadalmasan meggyőzván, tengeri hajóknak rezes orozatából készült nevezetes oszlopot érdemlett. Az ifjabb gyermeknek MARTIALIS nevezete születése' napjától adatott, hogy t. i. Marsnak szentelve volt napon, vagy a' midőn a' nap azon égi csillagzatban volt, született.

Közöltetvén a' beküldővel e' megjegyzések, azt jelentette, hogy a' kérdéses DENTO szót Carrach János Fülöp' szótárában (Thesaurus linguarum latinae et german-scholasticoliterarius; Viennae, 1777. 8. maj. Pars I. 1. 457.) feltalálta, melly szerint: *Dentatus* 1. der Zähne hat; 2. metaph. dentata charta, Schmähchrift; 3. zackig. *Dento*, *onis*; m. Langzahn, Grosszahn; *Dentosus*; zackig, mit Zähnen; — 's így ha *Dentatus* és *Dentosus* némelly írók által, nagyfogu' értelemben használtatnak is, azok sajátkép még is csak *fogast*, *kinek fogá van*, tesznek; Dento pedig kirekesztőleg nagy vagy hosszú fogút.

Ugyanazon tudós férfiú közli egy, a' soproni városház' udvarában találtató sírkő' felirását, olly jelentéssel, hogy ez, az 1775diki nagy tűzi vész' alkalmával annyira megrontatván, hogy alig látszanék néhány betűje, a' gondos városi tanács által egy más köre vésettetett, melly jelenben mellette látható. Ezen e' sorok állanak:

Quod pone visitur, Militis Romani
Monumentum in horribili incendio

Quo haec Civitas A. CIOJCCCLXXV. d.

28. Nov. conflagravit

Collabefactatum et oblitteratum

Olim a Lazio in ruderebus templi hic observatum atque integre
ita traditum est:

M. VIBIVS

C. F. ANESIS

VET. LEG. XV.

APOL. AN. XXVI.

H. S. E. T. F. I. ARBI

TER. L. LARTI.

ET. T. MVRSI. H.

B. Ocskay' olvasása: Marcus Vibius Caii Filius Annien-
sis, veteris Legionis decimae quintae Apollinaris, Annorum
viginti sex, hic situs est. Titulum fecit Iulius Arbitr Lucii
Larti et Titi Mursi haeres. — Jankowich szerint, ki e' tárgy-
ban az academia' elébe terjesztett véleményét még az 1832.
Tud. Gyűjt. 2d. köt. I. 75 — 80 bocsátá közre, a' T. F. I. =
Titulum Fieri Iussit; b. Ocskay nem tartja hihetetlennek, hogy
azok ezt is jelenthetnék: Testamenta Fieri Iussit; mert u. m.
ezen szavakat egészen kiirva is sok egyéb romai sirköveken
olvashatni. — Ugyan Jankowich szerint VET. LEG. XV. te-
szén: „Veteranus Legionis XV.,“ 's azt, hogy mikép lehet 26
évü fiatal férfi, azzal mutatja meg, mivel Romában a' tiz
esztendő katona már veteranus volt, Vibius pedig, noha 17
esztendő előtt nem lehetett katona senki, nem lehetetlen, hogy
pártfogás által egy évvel korábban fogadtatott be. — Később
b. Ocskay figyelmetessé tétetvén arra, hogy a' kérdéses felir-
at e' könyvben is: Inscriptionum Romanarum Corpus absolu-
tissimum, ingenio et cura Iani Gruteri 'stb. 1616. fol. meg-
volna, azt annak 568d. lapján megtalálván, öszve hasonlítá a'
soproni restitüoival, 's azt különbözőnek találta, nevezete-
sen itt a' XXVI helyett AN. XXC. állott. Ha így lett volna
a' dolog, a' nyolczvan esztendő Vibius' veteranusságáról töb-
bé természetesen szó sem lehetett volna. Minthogy azonban
Gruterus, Laziust idézi, ki után a' feliratot másolta; b. Ocs-
kay Gévayt szólítá fel Laziust' megtekintésére (Commentatio-
num Reipublicae Romanae illius, in exteris provinciis bello ac-
quisitis, constitutae 'stb. Basileae, 1550. fol.), hol a' felirat,
lap 687., ekkép hangzik:

M. VIBIVS. C. F. ANIESIS

VET. LEG. XV. APOL. AN.

XXI. H. S—E. T. F. I. ARBI

TER. L. LARTI. ET. MVRSI. H.

Ebből kitetszik, hogy mind a' két, előbb említett másolat hibás; 's hogy, mivel teljesen lehetetlen, hogy egy 21 évű ifju veteranus katona lett legyen, Gévay azt véli, hogy a' XXI. alatt csak azon évek értetnek, mellyek' lefolyása alatt M. Vibius a' legioban vitézkedett, 's hogy itt a' VET. LEG. XV. és az AN. XXI. közt e' szó: MIL. vagy MILIT., melly más kőírásokban gyakran előfordul, gondatlanságból kima-radt. —

Ugyan Sopronban, Tóth fő-őrmeister' özvegyének 619. szám alatti háza' udvarában, 1786 körül e' következő felirásu kő ásatott ki, 's egy pinczeajtó mellett befalazva látha-tó. A' felírás, mint b. Ocskay Ferencz úr közli :

C. FARRACI. GL

AVCANIO. AN. L.

H. S.

C. FARRAX.

IVCVNDVS. PATRONVS.

POSIT.

Közli Dr. SCHEDEL Fer.

II. AZ UGY NEVEZETT PÓCSI SZŰZ MÁRIÁNAK KÉPE A' SZ-ISTVÁNI FŐTEMLOMBAN BÉCSBEN.

Nem sokaknak tűnik szembe a' Sz.-Istváni főtemplomban Bécsben az ugy nevezett *Pócsi Boldogasszonynak képe*; mégis márványoltára előtt már sok fohász emelkedett föl a' főtem-plom' csendes szürkületében, 's a' hideg márvány sok könnyől nedvesült. Pócsi Szűz Mária' képének kétségkívül azért nevez-tetik ez a' köz életben, mivel a' pócsi nevezetes búcsúhelytt (Szabolcsban) levő képéhez a' Boldogasszonynak igen hasonló, jöllehet annak nem másolatja. — Nem tudjuk a' művészt, ki a' Szűz Mariának e' bécsi képét írta, 's szintugy nem a' helyet és az időt, hol és mikor készült. Van ugyan hire, mintha azt 1679. körül egy *magyar* művész készítette volna, de ezt részszerént a' görög betűk, mellyek a' kép alatt látszanak: $\overline{MP} \Theta \overline{IE} \overline{XS}$, részszerént a' byzanti stylus, melly Magyar-országban a' 17dik században bizonyosan nem divatozott, meg-